

## *Franck, Eduard (1817-1893)*

Tysk tonsättare

Eduard föddes i Breslau (nuvarande Wrocław) i en välbeställd och kulturellt intresserad familj. Han fick därmed förmånen att växa upp i ett hem som besöktes av flera av kulturens stora som Heine, Mendelssohn och Wagner. För Mendelssohn skulle han senare få privatlektioner under de sista tonåren.

Han blev en virtuos pianist, välrenommerad lärare och skicklig tonsättare vars tidiga alster prisades av både Felix Mendelssohn och Robert Schumann. En av anledningarna till att hans musik inte ens under hans livstid fick den uppmärksamhet den var värd kan ha varit hans perfektionssträvan. Han kände sig tvingad till omfattande och långvariga revideringar av verken innan de släpptes iväg för publicering. I över 20 år fram t.o.m. 1880 publicerade han inga verk över huvud taget. När flera av hans verk så småningom kom ut var det så många år sedan de skrevs att trenderna hunnit ändras och hans alster ansågs daterade. Åtskilliga av dem gavs också ut postumt av sonen Richard, (1858-1938) som också var tonsättare.

Trots flera symfonier, violinkonserter och pianokonserter anses han ha skrivit sina bästa verk inom piano- och kammarmusikgenren. På kammarmusikens område skrev han minst lika många verk som Brahms. Bland dessa kan nämnas 2 cellosonater, 4 violinsonater, 5 pianotrior, 3 stråkkvartetter, 2 stråkkvintetter, 2 stråksextetter och 1 pianokvintett. Och alla skrevs med den största hantverksskicklighet. Det senare är dock inte tillräckligt för att ett stycke ska nå allmänhetens gillande. Vi vill därför hoppas att övriga kvalliteter i Eduard Francks musik också ska uppmärksammas när det nu finns möjligheter att förvissa sig om detta; skivor finns utgivna på flera förlag.

På nätet finns en utförlig översikt av Eduard Francks musik, skriven av Andrew Hartman. Uppsatsen heter *The Other Franck* och kan nås på länken: [FranckE\\_article.pdf](#) Den grundar sig i sin tur på en 1993 utkommen biografi över Eduard och Richard Franck, skriven av släktingarna Andreas och Paul Feuchte.

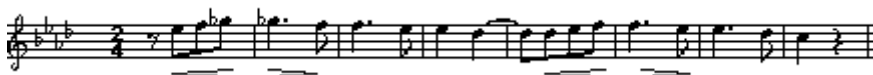
### **Stråkkvartett f-moll op 49 (40)**

*1. Allegro risoluto 2. Adagio molto espressivo 3. Menuetto 4. Allegro appassionato*  
1850?

Första satsen inleds direkt med ett huvudtema vars första punkterade motiv kommer att dominera satsen:



I slutet av huvudgruppen hörs ett avsnitt med ett 8-delsackompanjemang i violan. Frasen i violin 1 är lätt att känna igen och den kommer även att bearbetas i genomföringen:



Sidotemat i Ass-dur hörs i violin 1:



Expositionen har repristecken.

Genomföringen utvecklar huvudgruppens olika motiv. Först ut ett fugato med början i violin 1, vars tema bygger på huvudtemat. Detta följs av en utveckling av mellantemat (se ovan) som växlar med partier av det punkterade motivet från huvudtemat.

Återtagningen börjar i takt 245. I den sker fortsatt genomföringsarbete. När det är dags för sidotemat hörs detta i F-dur. Även sidogruppen är rejält förlängd

En coda byggd på huvudtemats punkterade motiv avslutar satsen i f-moll.

Den långsamma satsen, *Adagio molto espressivo*, verkar uppbyggd i sonatform. Två teman som upprepas dominerar satsen. Det första, huvudtemat, tas upp av violin 1 och borde kunna få även personer skeptiska till romantikens uttrycksmedel att nöjt nicka:



Sidotemat är mer rörligt och punkterat. Det spelas till ett ackompanjemang av upprepade 16-delar (jfr. mellantemat i sats 1!):



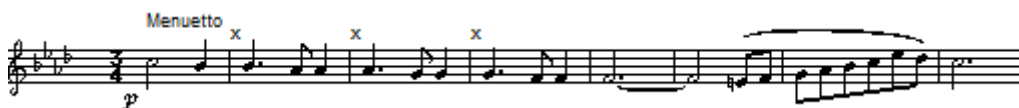
Efter denna exposition följer ett kortfattat avsnitt, som kan betraktas som en genomföring av delar av huvudtemat, bl.a. den synkoperade frasen i början.

I återtagningen återkommer de två temana.

I en coda byggd på huvudtemat låter Franck temat börja mitt i takten:



Menuetten är en sats full av charm. Den första repriserna av menuettdelen förlöper normalt:



Den andra repriserna startar med ett tvåtönsmotiv som så småningom får en att tro att det är tvåtakt som gäller:



Ordningen återställs med det första temat, som återkommer och avslutar.

I mitten av satsen finns en Trio som är formad på samma sätt som menuettdelen med två repriserna. Den går i F-dur:



Menuettdelen hörs på nytt i den tredelade satsen, som avslutas med en markerad Coda i F-dur som bygger på temat från Trion.

Finalen, *Allegro appassionato*, gör skäl för sin satsbenämning. Det glödheta huvudtemat får dock efter de första 6 takterna en ovanlig vändning genom sin plötsliga övergång i ett solokadensliknande avsnitt i första violinen:



Efter kadensen tas huvudtemat upp på nytt.

Sidotemat utgör en stor kontrast med sitt lyriska sångtema. Tonarten är Ass-dur:



Ett pregnant sluttema uppbyggt av oktavsprång fullbordar expositionen.



Den ska tas om från början, inklusive solokadens.

Genomföringen behandlar huvudtemats olika motiv.

Återtagningen avstår från solokadensen. Sidotemat, som nu klingar i F-dur, hörs först i violin 1 och därefter i cellon.

En coda byggd kring huvudtemat avslutar satsen.